

Blauwalgenprobleem steeds hardnekkiger

'In de zes jaar dat ik aan de haven in Ooltgensplaat woon, heb ik de verschuiving zien plaatsvinden van helder, levendig water tot wat het nu is: een rimpelloze, vlakke groene drab. Voor de afsluiting van de zeearmen hing hier een andere sfeer. De zilte lucht, de tijbewegingen van het water... Begrijp me goed, ik woon nog steeds op één van de mooiste plekjes van Nederland, maar de blauwalgen vormen een steeds hardnekkiger probleem. Het begint ieder jaar vroeger en houdt langer aan. Van juni tot september speelt het nu', aldus omwonende Ton Korteweg.

Ton Korteweg luidde een paar maanden geleden de noodklok. In de lokale pers riep hij de bewoners van Ooltgensplaat op de krachten te bundelen. 'Als omwonenden worden we hard geconfronteerd met de gevolgen van de slechte waterkwaliteit in het Volkerak. De stankoverlast, het niet meer kunnen zwemmen in het water en de duizenden dode watervogels van deze zomer maken dat de emmer aardig overloopt. Ik wil nu wel eens precies weten wat de oorzaak is van de algengroei. Waar komt de vervuiling vandaan en wat gaat daaraan gebeuren? Is het de landbouw, dan moet die aangepakt worden, hoe gevoelig dat ook ligt in dit land.'

Korteweg realiseert zich dat een structurele oplossing van het probleem niet eenvoudig is. 'Ik begrijp best dat er tijd voor nodig is om een gedegen oplossing voor het probleem te zoeken. Waar wij als omwonenden op zitten te wachten is duidelijkheid. Duidelijkheid over de oorzaak, de oplossingen die mogelijk zijn en wie verantwoordelijk is voor het realiseren van die oplossingen.'

Herstel keersluis

Voor de bewoners van Ooltgensplaat is een oplossing op de korte termijn dringend gewenst. 'Er is al van alles geprobeerd. Regelmatig zie ik mensen van Rijkswaterstaat met beluchtingsapparatuur en afzuigmachines in de weer. Dat zet echter onvoldoende zoden aan de dijk. Rijkswaterstaat opperde dat het herstel van de keersluis voor de haven van Ooltgensplaat een oplossing voor ons zou kunnen zijn. Deze sluis verloor met de aanleg van de Philipsdam haar functie. Als alleen al bij oostenwind de vrije toegang tot de haven afgesloten zou zijn, zijn voor ons als omwonenden de problemen waarschijnlijk opgelost. Voor mij blijft echter voorop staan dat de oorzaak van alle ellende moet worden aangepakt. Daarnaast moet bekeken worden of het zoute water terug kan keren. Alleen dan krijg je weer een gezond Volkerak', besluit Korteweg. <

(Ons Eiland, 19-09-02)

Haven bron van ergernis

De havenkom in Ooltgensplaat is sterk vervuild. Sinds juni drijft er een dikke vette groeengele laag op het water, die ook nog eens een enorme stank verspreidt. De omwonenden zien met lede ogen aan, hoe dit probleem in de loop der jaren steeds erger wordt. 'Wat is precies de oorzaak en waarom wordt er niets aan gedaan door gemeente en Rijkswaterstaat?' vragen ze zich af.

(..) Omwonende Ton Korteweg: 'Op de strandjes die in dit gebied zijn aangelegd komt geen hond. Ook de pleziervaart mijdt de haven van Ooltgensplaat. Je kunt het de mensen niet eens kwalijk nemen. Ik zou ook niet uitvaren met mijn boot.'
 (..) Hij roept alle omwonenden en overige bewoners van Ooltgensplaat op om de krachten te bundelen en RWS hun stem te laten horen. (..) Arnold van der Wees van Rijkswaterstaat: 'Voor omwonenden lijkt het misschien alsof wij niets doen, maar achter de schermen zijn we er al heel lang druk mee bezig. Voorlopig proberen we om de ergste overlast te beperken. Regelmatig wordt de drab weggezogen en wordt het water belucht. (..) Tegelijkertijd zijn we uiteraard ook bezig met het zoeken naar een lange termijn oplossing. Die is zomaar niet gevonden, want je hebt te maken met belangen van de scheepvaart, de milieuverenigingen, de vogelrichtlijn en niet te vergeten het achterliggende gebied.'(..)

Zie ook het interview met Ton Korteweg elders in dit informatiebulletin.

(Provinciale Zeeuwse Courant, 31-10-02)

Bijschaven Deltaplan hard nodig

'Er staan in het zuidwestelijk Deltagebied nieuwe rampen te wachten als op een aantal fronten geen ingrijpende maatregelen worden genomen. Het riviereengebied en de Deltawateren moeten beter op elkaar worden aangesloten om te voorkomen dat in het benedengebied van de rivieren grote overstromingen ontstaan. Ook moeten ingrepen worden verricht om de overlast door de blauwalg in het Volkerak-Zoommeer te keren. Dit jaar al ontstond door de blauwalg een kleine milieuramp', aldus provinciebestuurder L. Coppoolse. (..)

Projectteam wie is wie...

Van links naar rechts

Arnold van der Wees

coördinator waterbeheer meren (Rijkswaterstaat Zeeland)
 tel. (0118) 686241, e-mail: a.vdwees@dzl.rws.minvenw.nl

Hanny Sliepen

projectcoördinator (Bouwdienst Rijkswaterstaat)
 tel. (030) 2858027, e-mail: h.sliepen@bwd.rws.minvenw.nl

Marcel Tosserams

voorzitter van de werkgroep oplossingsrichtingen (RIZA)
 tel. (0320) 297087, e-mail: m.tosserams@riza.rws.minvenw.nl

Ron Vroegop

projectleider (Rijkswaterstaat Zeeland)
 tel. (0118) 686597, e-mail: r.j.vroegop@dzl.rws.minvenw.nl

Kalender

Werkatelier oplossingsrichtingen VZM	3 december 2002
Klankbordgroep	januari 2003
Stuurgroep (afvaardiging BOKV)	januari 2003
BOKV	7 februari 2003
Workshop 2: "Selectie oplossingsrichtingen"	begin maart 2003
Discussiebijeenkomst	medio april 2003
Klankbordgroep	medio mei 2003
Stuurgroep (afvaardiging BOKV)	eind mei 2003
BOKV	juni 2003

Informatiebulletin

Het informatiebulletin van het project 'Verkenning oplossingsrichtingen Volkerak-Zoommeer' is er voor iedereen die zich betrokken voelt bij de verkennende studie die zoekt naar oplossingen voor het bestrijden van het blauwalgenprobleem en voor het uitzetten van een koers naar een gezond en duurzaam ecosysteem. Het project wordt uitgevoerd in nauw overleg met belanghebbenden uit de regio. Het bulletin zal tot het einde van de verkenning - medio 2003 - enkele malen verschijnen.

Volkerak Zoommeer

Wat is het probleem met het Volkerak-Zoommeer?

Door de vorming van het Volkerak-Zoommeer veranderde het voormalige getijdengebied binnen één jaar in een zoet meer met een vast waterpeil. De eerste jaren leek de waterkwaliteit zich gunstig te ontwikkelen, maar daarna keerde het tij. Vanaf 1994 werd duidelijk dat het met de ecologische ontwikkeling niet de gewenste kant op ging en er in toenemende mate sprake was van een blauwalgenprobleem. Wat zijn blauwalgen eigenlijk en waarom vormen ze een probleem?

Blauwalgen, of in wetenschappelijke termen 'cyanobacteriën', zijn microscopisch kleine wiertjes die door samenklontering soms blauwgroene drijfvlagen in het water vormen. De belangrijkste oorzaak van het blauwalgenprobleem in het Volkerak-Zoommeer is de grote aanvoer van meststoffen vanuit de Brabantse rivieren. De overmaat aan voedingsstoffen in combinatie met de lange verblijftijd van het water in het systeem, vormen samen de ideale omstandigheden waarin een explosieve groei van blauwalgen kan plaatsvinden.

Massale vogelsterfte

Blauwalgen zorgen voor overlast. Een ongebreidelde algengroei verandert helder water in troebel water. Doordat er minder licht in het water kan komen, verdwijnen waterplanten. Het grootste probleem is dat de algen giftige stoffen produceren, die schadelijk kunnen zijn voor mens en dier. Deze giftige stoffen komen massaal vrij als de algen in de nazomer afsterven. Dan kan er niet in het meer worden gezwommen en is het water niet geschikt voor gebruik door de landbouw. In oktober van 2002 bleek hoe gevaarlijk de giftige stoffen zijn die vrijkomen bij het afsterven van de algen: circa 5.000 watervogels vonden de dood. <

Gezamenlijke probleemaanpak

De blauwalgen en de slechte waterkwaliteit van het Volkerak-Zoommeer vormen een gezamenlijk probleem van diverse belanghebbenden. Te denken valt onder andere aan omliggende gemeenten en hun inwoners, provincies, water- en natuurbeheerders, organisaties op het gebied van scheepvaart, waterrecreatie, landbouw en visserij. Vanwege de vele belangen is er voor gekozen om de problemen in nauwe samenwerking met de omgeving aan te pakken. Het project wordt uitgevoerd in opdracht van waterbeheerder Rijkswaterstaat Zeeland. >>

>>

Gezamenlijke probleemaanpak

Bestuurlijk overleg

De afstemming met de omgeving gebeurt onder andere via het Bestuurlijk Overleg Krammer-Volkerak (BOKV) waarin provincies, gemeenten en waterbeheerders zitting hebben. Ook is er een speciale klankbordgroep opgericht, waarin diverse belanghebbenden meedenken tijdens de uitvoering van het project. Daarnaast vinden workshops, een discussie-bijeenkomst en een werkatelier plaats, waarin belanghebbenden en/of deskundigen hun stem kunnen laten horen.

Project in drie fasen

Het project Verkenning oplossingsrichtingen Volkerak-Zoommeer ging aanvankelijk van start onder de naam 'Beleidsanalyse Volkerak-Zoommeer'. Het projectteam heeft de projectnaam gewijzigd om de status van het project duidelijker te maken. Het project kent namelijk drie fasen: verkenning, planstudie en realisatie.

De verkenningfase wordt naar verwachting medio 2003 afgerond. Daarna wordt – in nauw overleg met belanghebbenden – besloten of de planstudiefase wordt uitgevoerd en zo ja welke oplossingsrichtingen nader worden onderzocht.

Staatssecretaris V&W bezoekt Zeeland

Op 4 november heeft de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, mevrouw Schultz van Haegen, een bezoek gebracht aan Rijkswaterstaat Zeeland voor onder andere een nadere kennismaking met het project Verkenning oplossingsrichtingen Volkerak-Zoommeer. Projectleider Ron Vroegop lichtte de problemen rondom de slechte waterkwaliteit en met name het ernstige blauwalgenprobleem in de meren toe. 'Bij het zoeken naar oplossingsrichtingen houden we rekening met actuele ontwikkelingen zoals 'Delta InZicht', 'Revitalisering van het landelijk gebied in West-Brabant' en de planstudie 'Ruimte voor de Rivier'. Alleen bij een goede afstemming met deze projecten kunnen er oplossingen uitkomen die kunnen rekenen op een breed draagvlak. Daardoor neemt de kans op daadwerkelijke uitvoering van de oplossingen toe', aldus Vroegop. <

Overleg met bewoners

Op 15 november heeft een overleg plaatsgevonden tussen bewoners van Ooltgensplaat, een afvaardiging van de Watersportvereniging Ooltgensplaat, Rijkswaterstaat Zeeland, het Waterschap Goeree-Overflakkee, het Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden en de gemeente Oostflakkee. In dit overleg is gesproken over de stankoverlast die wordt veroorzaakt door blauwalgen en over mogelijke oplossingen.

Werkgroep aan de slag met oplossingsrichtingen

Dat de slechte waterkwaliteit van het Volkerak-Zoommeer een probleem is, daarover is iedereen het wel eens. Maar hoe los je het op? Wat de één een goede oplossing vindt, is voor de ander juist weer niet gunstig. Tijdens de eerste workshop in juni kwam een groot aantal belanghebbenden bijeen om te brainstormen over mogelijke oplossingsrichtingen. De werkgroep oplossingsrichtingen is inmiddels druk doende om alle ideeën die tijdens deze workshop zijn ingebracht inhoudelijk uit te werken en te structureren. Dat zal uiteindelijk leiden tot een overzicht van aansprekende integrale oplossingsrichtingen. Integraal betekent in dit geval dat er niet alleen naar de waterkwaliteitsproblematiek is gekeken, maar ook afstemming is gezocht met andere projecten zoals Ruimte voor de Rivier, Delta InZicht en Revitalisering van het landelijk gebied in West-Brabant.

Werkatelier

Marcel Tosserams van het Rijksinstituut voor Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA) in Lelystad is trekker van het team dat de oplossingsrichtingen uitwerkt. 'Het waterkwaliteitsprobleem van het Volkerak-Zoommeer is complex. Een groot aantal factoren en belangen speelt een rol bij de uitwerking van de oplossingsrichtingen. Daarom is een multidisciplinair team samengesteld met onder andere landschapsarchitecten, ruimtelijke planvormers en deskundigen op het gebied van waterbeheer. Daarnaast worden enkele deskundigen zoals medewerkers van onderzoeksinstituten en waterbeheerders uitgenodigd voor een werkatelier. Tijdens deze bijeenkomst die op 3 december zal plaatsvinden, is het de bedoeling om ontbrekende informatie boven tafel te krijgen en te bepalen of er geen belangrijke informatie over het hoofd wordt gezien.'

Aardige kluit

Het waterkwaliteitsprobleem aanpakken blijkt een aardige kluit te zijn. Eerdere beheersmaatregelen in het meer zelf, zoals het aanleggen van een paai gebied voor snoek en het opspuiten van eilanden hebben niet het gewenste resultaat opgeleverd. 'De aanvoer van voedingsstoffen is simpelweg te groot en de verblijftijd van het water is te hoog. Daarnaast is de waterpeildynamiek ondanks het instellen van een flexibeler peilverloop nog altijd te gering', aldus Tosserams.

Hij vervolgt: 'Een structurele aanpak van het waterkwaliteitsprobleem betekent sterk inzetten op brongerichte maatregelen, zoals aangegeven tijdens de eerste workshop in juni. Het is echter duidelijk dat het effect van dergelijke maatregelen pas op langere termijn tot uitdrukking zal komen in het watersysteem. Naast de brongerichte mogelijkheden zijn er drie andere opties om

iets aan de problemen met de blauwalgen te doen: het verkorten van de verblijftijd van het water in het meer door middel van aanvoer van zoet water uit het Hollandsch Diep, het inlaten van zout water en het isoleren van het watersysteem door het afleiden van de aanvoer van meststoffen. De werkgroep bekijkt of combinaties van deze opties mogelijk zijn in ruimte en tijd. Daarnaast wordt rekening gehouden met de faseerbaarheid en omkeerbaarheid van de te nemen maatregelen.'

Selectieproces

Begin volgend jaar moeten de oplossingsrichtingen dan in concept klaar zijn. In maart 2003 wordt er een volgende workshop gehouden om aan onder andere de deelnemers van de eerste workshop de uitwerkingen voor te leggen en een eerste selectie te laten maken van de meest kansrijke oplossingsrichtingen. 'Om het beoordelen van de oplossingsrichtingen te vergemakkelijken zullen we een aantal beoordelingscriteria opstellen en per mogelijkheid een eerste indicatie geven van de kosten die ermee gemoeid zijn en welke effecten bereikt kunnen worden', zegt Tosserams. Na de tweede workshop worden de geselecteerde oplossingsrichtingen nog verder uitgewerkt. De omgeving krijgt in een discussiebijeenkomst in april 2003 nogmaals de mogelijkheid zich uit te spreken over de selectie. Mede op advies van de bestuurlijke partners verenigd in het BOKV (Bestuurlijk Overleg Krammer-Volkerak) en van de klankbordgroep zal uiteindelijk worden besloten of het project doorgaat naar de planstudiefase en welke oplossingsrichtingen dan nader worden onderzocht. <

Meer weten? Neem contact op met Marcel Tosserams, voorzitter Werkgroep Oplossingsrichtingen
tel. (0320) 297087 e-mail m.tosserams@riza.rws.minvenw.nl

Eén van de grootste oeverbeheerders van het Volkerak-Zoommeer is Staatsbosbeheer (SBB). Lag tot voor kort de focus van SBB op het land, inmiddels is ook veel aandacht voor de invloed van de waterkwaliteit op het omringende land. 'Als oeverbeheerder hebben we last van de belabberde waterkwaliteit. De structurele oplossing moet gezocht worden in het aanpakken van de bron. Het herstel van de natuurlijke zoet-zout overgangen kan ook helpen in de strijd tegen de blauwalgen. Bovendien levert dat een rijkere natuur op,' aldus Kees de Lange.

Heckrunderen

De slechte waterkwaliteit heeft gevolgen voor het leven op en langs de oever. Voor de vogelpopulatie die jaarlijks neerstrijkt langs de meren en de oevervegetatie is een goede waterkwaliteit van levensbelang. 'De recente vogelsterfte geeft al aan dat er echt wat moet gebeuren. We moeten ook voorzichtig zijn met het laten grazen van onze heckrunderen op de Hellegatsplaten, omdat nog niet duidelijk is of en welk effect de blauwalgen op deze dieren hebben. De runderen moeten de platen open houden om de zo gewaardeerde

vergezichten te behouden. Dat lukt nog maar gedeeltelijk, doordat het water steeds zoeter wordt. Het landschap verandert daardoor zienderogen van een weidse openheid naar een parklandschap. De terugkeer van brakke natuur kan deze ontwikkeling mede tegen gaan,' aldus het districtshoofd.

Van groene soep tot zeesla

Toch lijkt er geen eenvoudige oplossing voor de problematiek te bestaan. De Lange geeft aan dat het belangrijk is de verschillende oplossingsrichtingen nauwkeurig onder de loep te nemen. 'We moeten voorkomen dat we van de groene soep in de zeesla belanden zoals in het Veerse Meer is gebeurd. (Zeesla is een soort wier dat in zout water met veel meststoffen voorkomt. De grote bladeren zijn hinderlijk voor waterrecreanten en kunnen stankoverlast veroorzaken. Red.) In ieder geval moet de oorzaak van de vermessing van het water bij de bron worden aangepakt. Hoe kunnen landbouw en veeteelt hieraan bijdragen? Zelfs al zou je alle boeren uitkopen dan nog zijn de resultaten op de waterkwaliteit pas over 10 of 20 jaar zichtbaar. Het is hoe dan ook een kwestie van een lange adem.' <

(NRC, 9-10-02)

Massale vogelsterfte Zeeland door blauwwier

Ruim 4.300 watervogels zijn de afgelopen weken dood uit het Krammer-Volkerak en uit het Zoommeer gevist. Volgens Verkeer en Waterstaat zijn ze gestorven aan vergiftiging door toxines afkomstig van blauwwieren of blauwalgen in het water. In de lever van de dode watervogels zijn hoge concentraties microcystine gevonden, een gifstof die ontstaat bij het afsterven van de blauwalg. (..)

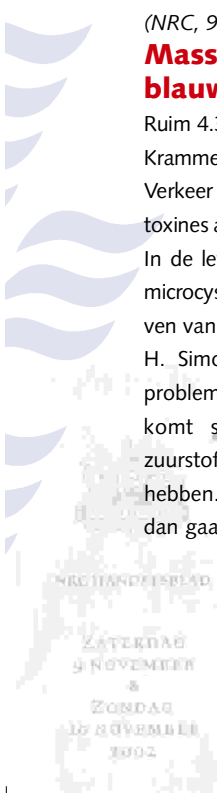
H. Simons van het Zeeuwse Landschap verwacht dat de problemen in het gebied zullen groeien. 'De blauwalgbloei komt sowieso. Maar dat veroorzaakt ook nog eens zuurstofgebrek in het water, wat botulisme tot gevolg kan hebben. Als de vogels niet sterven aan blauwwiervergiftiging, dan gaan ze wel aan botulisme dood.' (..)

(Provinciale Zeeuwse Courant, 18-10-02)

Harde aanpak mestafvoer nodig

'Harde en snelle aanpak van de watervervuiling door Brabantse boeren is de enige oplossing voor de blauwalg-problemen in de Zeeuwse randmeren Krammer-Volkerak en Zoommeer. In plaats van het mestbeleid te versoepelen, moet 'Den Haag' strengere normen toepassen', stelt Luc Absil van de Stichting Reinwater in Amsterdam.

Hij verwondert zich er zeer over dat de inmiddels demissionaire staatssecretaris Schultz van Haegen van Verkeer en Waterstaat zich bezorgd toont over de massale vogelsterfte in de randmeren als gevolg van blauwalgen, terwijl haar collega Odink van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij vrijwel gelijktijdig namens de regering een minder streng mestbeleid afkondigt. (..)

Stagnatie in de delta

PROVINCIE WIL MEER DYNAMIEK IN ZEEUWSE WATEREN

waren van overstroming. Bij extreem hoog water achter in de Westerschelde... waar miljoenen vogels voedsel zoeken... deel. Er ontstaat een grote 'zandhonger'. Om een nieuw evenwicht te berei... Bergen op Zoom profiteren z...